

פחד דוד

יו"ל ע"י מוסדות "אורות חיים ומשה" ישראל

בנשיאות בנש"ק מורנו ורבנו הגה"צ רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

בן הצדיק המלוכ"ן רבי משה אהרן פינטו זצ"ל ונכד הצדיק הקדוש המלוכ"ן רבי חיים פינטו זיע"א

ירושלים תל אביב חיפה באר שבע

הדלקת נרות 4:18 | 4:32 | 4:23 | 4:39

מוצאי שבת 5:33 | 5:34 | 5:32 | 5:36

רבינו תם 6:11 | 6:11 | 6:10 | 6:13

משכיל לדוד

בישות בעבודת ה' – אינה רצויה

"האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים" (בראשית מט, א)

אומרת הגמרא (פסחים נו, א) ביקש יעקב לגלות לבניו קץ הימין ונסתלקה ממנו שכניה. אמר שמא חס ושלום יש במיטתי פסול. אמרו לו בניו "שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד", כשם שאין בליבך אלא אחד כך אין בליבנו אלא אחד. באותה שעה פתח יעקב אבינו ואמר "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד", עד כאן לשון הגמרא.

ותמוה מאוד, כיצד יתכן שיעקב אבינו ע"ה חשד בשבטים הקדושים שמא יש ביניהם פסול, הרי שם ה' חקוק עליהם שנאמר (תהילים קכב, ד) "שבטי י-ה עדות לישראל". הייתכן לחשוד שמא אחד מהם אינו כשר? ובוודאי שיעקב הכיר את בניו וידע את גדולתם וחישיבותם, אם כן מדוע הוצרכו השבטים הקדושים להוכיח את כשרותם על ידי קבלת עול מלכות שמים ובקריאת שמע?

עוד אמרו חז"ל שיעקב לא נפל על צווארי יוסף, ולא נשקו ואמרו רבותינו שהיה קורא את שמעו, עד כאן. לכאורה צריך להבין מהו העניין שקרא יעקב קריאת שמע דווקא באותה שעה, האם בדיוק ברגע זה הגיע זמן קריאת שמע? כדי לתרץ, יש להבין מהו עניין הפסול שחשש יעקב שקיים הוא חלילה בזרעו. המשנה אומרת (סוכה כט, ב) לולב היבש פסול, עד כאן. התורה מצווה ליטול לולב ירוק ולח, וכשהוא יבש כבר אין שמו לולב אלא עץ בעלמא. ומכאן רמז גדול לעבודת ה' יתברך - אסור לאדם לקיים את המצוות ביבשות ללא חיות וללא התלהבות, כי בכך עבודתו נפסלת. יתכן שאדם מתפלל ג' פעמים ביום שלוש תפילות, ואף יושב הוא ולומד תורה - אולם עושה זאת כמצוות אנשים מלומדה ביבש ובעצלתיים, ללא כל התלהבות דקדושה. אומנם יושב הוא בתפילה ושפתותיו דובבות, אבל ליבו בל עימו.

ואפשר שמכך חשש יעקב אבינו וחשד בשבטים שמא יש ביניהם פסול. בוודאי ידע בבירור שכולם כשרים וטהורים והם זרע ברך ה', אולם אמר לנפשו כי אם נסתלקה ממנו השכינה, שמא באחד מבניו חסרה לחלוטית של מצווה והוא יבש בעבודת ה'. שמא אחד מן השבטים מקיים את המצוות מבלי התלהבות והתעוררות וללא חיות, ואז עבודתו נפסלת. לכן קראו השבטים מיד את קריאת שמע להוכיח את כשרותם, ואמרו ליעקב שעליו לדעת כי כשם שאין בליבו אלא אחד, ויעקב מקבל עליו עול מלכותו יתברך בהתלהבות וברתת של קדושה- כך אין בליבם אלא אחד, כך גם הם מקבלים עליהם עול מלכות שמים בהתלהבות, ועבודת ה' שלהם נעשית בריחא דקדושה. וכששמע זאת יעקב שמח שמחה גדולה, והודה להקב"ה ואמר "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד".

ועיקר דאגתו לעניין הייתה דווקא עתה בשעה שירדו השבטים לגלות בתוככי ארץ מצרים, שהיא מקום זימה ותועבה ומקום טומאה. וחשש יעקב שמא המקום ישפיע עליהם לרעה חלילה וחס. יעקב אבינו ע"ה פחד שמא מעתה תיעשה עבודת ה' שלהם בקרירות, ולא תהא בהם התלהבות קודש ולחלוטית למצוות, ואז ימצא פסול

בעבודתם.

הא למה זה דומה, לעץ חסון וגבוה שהיבשות החלה להתפשט בתוכו. אומנם כלפי חוץ עדיין הוא נראה יפה ופורח, אולם היות והחלה יבשות מתוכו הרי הוא אבוד. כי בוודאי לא יהיה בכוחו להחזיק מעמד כשתנשב בו רוח ולו הקלה ביותר. וזה היה חששו של יעקב אבינו ע"ה, כי היות ובניו ירדו למצרים אם יקיימו את רצון ה' בעצלתיים ויהיו יבשים בעבודת ה'- הרי רוחות הטומאה המנשבות בארץ זו, יש בכוחן לעקור אותם לגמרי משורשם הטהור ולהרחיקם מדרך ה', לכן חשש לזרעו.

ומעתה יובן היטב מדוע כשירד יעקב למצרים ופגש את בנו יוסף, החל לקרוא קריאת שמע. וזאת מפני שיעקב אבינו ע"ה דאג וחשש אף על עצמו ואמר- כי אם עד עתה היה הוא אדם רוחני קדוש וטהור בארץ הקדושה, ורשפי אש קודש בוערים בתוכו לקיים רצון ה'- הרי כעת בירידתו לארץ מצרים, יש בכוחו של המקום הטמא הזה לקררו בעבודת ה' ולהשפיע עליו השפעה רעה חלילה, אשר תגרום לו להיות יבש וקר בקיום רצונו יתברך, מבלי לקיים את מצוותיו בהתלהבות כבראשונה. ועל כן מיד קרא קריאת שמע וקיבל עליו עול מלכות שמים, ובקריאתו ייחד את שמו יתברך כדי לעורר את נפשו, ולחזק את ליבו בעבודת ה'. כי דווקא עתה בירידתו לארץ העמים צריך יותר שמירה ויותר חיזוק ברוחניות.

וכיצד מרחיקים יבשות פסולה זו מתוכנו? התשובה היא רק על ידי התמדה בתורה הקדושה שעליה נאמר (ישעיה כו, יט) "כי טל אורות טליך", ודרשו חז"ל (כתובות קיא, ב) מי שיש בו טל תורה - טל תורה מחייהו, ומי שאין בו טל תורה אין טל תורה מחייהו. דהיינו התורה נותנת לאדם טל תחיה ומכניסה בתוך נשמתו רטיבות ולחלוטית בקיום המצוות, ומונעת ממנו יבש רוחני ועצלות. לכן הזוכה לקבוע עיתים לתורה מידי יום ביומו - הרי מלבד שכרו העצום בעצם לימוד התורה, בוודאי זוהר בכך לעורר את נפשו לקיים מצוות ה' בהתלהבות, בחום ובזריזות.

עוד אפשר לפרש שיעקב אבינו ע"ה חשש שמא ישנו פירוד לבבות בין האחים לכן נסתלקה ממנו השכינה, וזו הייתה כוונתו באמרו שמא יש פסול בבניו, כי דווקא עתה בהיותם בגלות בארץ נכריה, האחדות נחוצה להם עד למאוד כי "איש את רעהו יעזור ולאחי יאמר חזק" ועל כל אחד מהם לתמוך בזולתו מבחינה רוחנית. לכן מיד ענו כולם ואמרו "שמע ישראל" כשם שאין בליבך אלא אחד, כך אין בליבנו אלא אחד, היות וכולם בני איש אחד הם, וכולם בלב אחד מאוחדים ומלוכדים.

ויהי רצון שיזכנו הקב"ה להסיר את כל הפסולת מתוכנו. הן פסולת היבשות בעבודת ה', והן פסולת פירוד הלבבות. ונקיים את רצון ה' בהתלהבות דקדושה בתוספת רטיבות ולחלוטית של טל תחיה שהוא התורה הקדושה, ומתוך אחדות הלבבות בין איש לרעהו. אמן.

הילולא דצדיקיא

י"ד - רבי רפאל מאיר פאניז'ל מח"ס 'לב מרפא'

טו - רבי חיים מרדכי רוזנבוים האדמו"ר מנדבורנא

טז - רבי חיים קרייזוירט

יז - רבי שלמאן מוצפי

יח - רבי צבי אלימלך שפירא מח"ס 'בני יששכר'

יט - רבי אברהם שמואל בנימין סופר- ה'כתב סופר'

כ - רבינו משה בן מימון

המעוניין לקבל את העלון בדוא"ל ישלח הודעה: mld@hpinto.org.il

במסילה נעלה

שביבי אמונה ובטחון מפקנסו של מו"ר הגה"צ רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

דברי חכמים

פרפראות לפרשה

משולחנם של חכמי התורה

איזה שוויצרי זכה בפרס נובל?

"וירא מנחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה ויט שכמו לסבל (בראשית מט, טו)

שוויץ ידועה בכל העולם בנופיה המקסימים, בהרי האלפים המושלגים המוסיפים לאצילות יופיה, שוויץ הוא מושג לקנאה בשלווה הקסומה הנושבת במרחביה, ברוגע והסבלנות העוטפת את תושביה. שוויץ היא מדינה אשר העוני לא מוכר שם ותושביה חיים בעשירות וברמת חיים גבוהה, כמו כן המדינה מבוססת מבחינה כלכלית, והכל נראה מביטיח ומרשים.

פולין וליטא שתי ארצות נחשלות אשר תושביהן חיים בעוני וברמת חיים נמוכה, נופיהן לא חריגים ביופין, הקידמה והטכנולוגיה מצאו דרכן למדינות אלו באיחור גדול, מצבן הכלכלי הוא בשפל ומחסור, והכל נראה מדכדך ומייאש.

והלא יאומן קורה לנגד עיננו! שוויץ עם כל הרוגע העשירות והשלווה של תושביה, לא הצליחה לתרום לעולם שום הישג שנרשם על שמה, אין מדען בעל שם שיצאה מקרבה ואין תרומה מדעית או טכנולוגית שיצאה מגבולותיה לתרומת העולם. מה תרמה שוויץ לעולם - תמונות נוף יפיפיות שמטערות כל סלון ולובי מפואר, ותו לא! והלא דבר הוא?

ואילו הפלא ופלא! ישנם מדינות הסובבות את שוויץ פולין ליטא והונגריה מדינות נחשלות, שכשבברלין כבר דלקו אורות ברחובות ותחבורה מנועית ומודרנית דהרה ברחובותיה, בוורשא בוילנא ובלודז' ברחובות בלילה שררה עלטה באין תשתית לחשמל, וקול שקשוקי עגלות הסוסים נשמעו בסמטאות ורחובות הערים, והנה ממדינות אלו יצאו גדולי הסוחרים בתבל, ולהבדיל גדולי הלמדנים וטובי המוחות של עם ישראל צמחו בה, כהגר"א ור' חיים בוילנא, כרמ"א המהרש"א המהרש"ל בפולין, החת"ס ורעק"א בהונגריה, וכן עוד רשימה ארוכה, וכל אלו גדלו בעוני מחפיר בהעדר תשתיות, בלחץ של קיום יום יומי. היתכן?

התשובה לזה מצויה בפרשתנו, בברכת יעקב אבינו לבניו, כאשר הוא מברך את יששכר במילים אלו "וירא מנוחה כי טוב ויט שכמו לסבול..". וכבר שואלים העולם שהדברים סותרים שאם ראה כמה טובה היא המנוחה, א"כ למה ויט שכמו לסבול, שהרי הרואה במעלת המנוחה כמה היא טובה מזמין מיד סוף שבוע באחד ממלונות היקרה בארץ, והנה על יששכר אומר יעקב שאחר שראה טוב המנוחה, החליט להטות שכמו לסבול?

ומבאר כאן ר' ירוחם המשגיח ממיר, יסוד גדול לחיים שמשנה את כל תפיסתנו במושג הכה אהוב של 'מנוחה', שהנה אצל אומות העולם ועמי הארצות המושג 'מנוחה' הוא כמו שאמרנו שם נרדף של חופשה חלומית במלון יקר, או מצב בו אדם משוחרר מכל עול של פרנסה ומשחרר הוא לעשות כרצונו וכחפצו, ללא שום חיובים ומטלות

אבל במושגי התורה התפיסה היא שונה לחלוטין, המנוחה האמיתית לאדם היא מה שיש עליו עול של חיים, עול של סייגים וזמנים, חוב של מטלות מבוקר עד ערב, בכל זה מרגישה הנפש של האדם שהיא עושה מה שמוטל עליה, כל זה ממלא את האדם בחיוניות ומסלק את הרגשת הריקנות המדכדכת, אדם כזה הוא האדם הניחוח הרגוע שנפשו שלוה ומשדרת מנוחה

מנוחה אמיתית אומר המשגיח ר' ירוחם זצוק"ל היא בהרגלת הגוף לעול ועמל שבזה נפשו וגופו של האדם מתחשלים לעמוד בכל רוח מצויה, זה נקרא מנוחה! אדם היודע שיכול הוא לעבור בחיים גם שינויים שיש תמיד בכל זמן, זה אדם אשר מרגיש מנוחה בנפשו.

זה המושג המרומום של 'מנוחה' גם במושגי התורה, מה שאדם לוקח על עצמו עול קיום המצוות, עול קיום החיים, זה מה שנותן לו מנוחת הנפש לשרוד ברוגע ובשלוה את מאורעות החיים, זוהי המנוחה האמיתית!! "וירא מנוחה כי טוב ויט שכמו לסבול" כי זה המנוחה האמיתית לנפש האדם, חיים במסגרת של עול, כללים והוראות מחייבות.

בזה יובן ההבדל העצום בין הצלחתם של תושבי מדינות פולין וליטא, העניות והנחשלות, לבין תושבי המדינה הרגועה והמשגשגת שוויץ, שלא תרמו לעולם שום הישג מעוצם מנוחתם ועושרם ('שטייגן').

ביד הלשון

לפני כעשר שנים בערב שבת פרשת ויחי (שנת התש"ע) אימי שתחיה ותאריך ימים [ע"ה] אפתה לכבודנו עוגה מיוחדת לשבת המלכה. לאחר סעודת ליל שבת הגישו בני הבית את העוגה לשולחן, ואני הייתי היחיד שהספקתי לטעום הימנה מעט.

שניות ספורות לאחר מכן, ניגשה בתי שתחי' בבהלה לשולחן והודיעה כי העוגה חלבית!...

צער רב מילא את ליבי, וקשה לתאר את עוגמת הנפש שעברתי באותם רגעים.

מיד כמובן פניתי להוציא את אשר אכלתי. התחלתי לפשפש במעשיי, ולערך חשבון נפש. תהיתי מדוע עוון זה עלה ביד, הלא דווקא השבוע הזה בהיותי בארץ ישראל זכיתי למסור שיעורי תורה רבים, וכן עסקתי בצורכי ציבור במסירות. אם כן מדוע באה לידי עבירה חמורה זו של אכילת בשר בחלב?...

במה מפטירין

הפטרת השבוע:

"ויקרבו ימי דוד למות" (מלכים א, ב)

הקשר לפרשה: בהפטרה מסופר על מות דוד המלך ע"ה וצוואתו לשלמה בנו, שהוא מענין הפרשה שבה מסופר על מות יעקב אבינו ע"ה, וצוואתו ליוסף בנו.

נצור לשונך

תולה ארץ על בלימה

עליהם לחשוש ולחקור

איסור קבלת לשון הרע הוא אפילו אם המספר מספר את הדברים בפרסום לפני כמה אנשים, אף על פי כן אין להחליט מחמת זה שהדבר אמת, רק יש לשומעים לחשוש לזה ולחקור את הדבר, ואם יתברר להם שהדבר אמת, יוכיחו אותו על זה.

מן האוצר

ממשנתו של מו"ר הגה"צ
רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

מה שהצדיקים רואים בעיניהם הטהורות

המתבונן בפרשה יראה, כי מוזכרת פעמים רבות המילה 'עיניים'. "ועיני ישראל כבדו מזוקן". "חכלילי עיניים", ועוד. ויש להבין מדוע?

אלא שלמרות שיעקב כבר לא היה רואה, הכוונה רק לראייה בעיני בשר, אולם צפה הוא למרחקים בעיני הרוח. ועל אף שמנשה ואפרים היו אז בגדר צדיקים, מכל מקום יעקב ראה את כל העתיד להתרחש, מפני שתיקן את עיניו. ומשום שמידתו של יעקב היא אמת, כמו שכתוב (מיכה ז, כ) "תתן אמת ליעקב" - לכן לא יכול היה הוא להסתיר את מה שראו עיניו ברוח הקודש ואמר "מי אלה" לפי שראה שיצאו מהם עובדי עבודה זרה.

וכך מצינו אצל הסבא קדישא רבנו חיים פינטו זיע"א, שלעת זקנותו היה סגי נהור, ואף על פי כן היה רואה את הכל בעין שכלו. ולכל אדם שנכנס לביתו, היה הוא קורא בשמו.

זכורני לפני עשרות שנים, מעשה שאירע לאבי מורי רבנו משה אהרן זיע"א, אשר היה זקוק לטיפול בעיניו. ונדע לי שישנו רופא מומחה למחלות עיניים, המתגורר במנצ'סטר שבאנגליה. לקחתי את אבא זיע"א ונסענו לבית הרופא. המונית עצרה לנו במרחק שני רחובות לפני ביתו של הרופא, לפי שלא הייתה כניסה לכלי רכב, ואז הוצרכנו לילך ברגל.

והנה זה פלא - אבי מעולם לא היה באנגליה ולא הכיר את רחובותיה, אך בשעה שירדנו מהמונית הוא החל ללכת בזריזות כאשר היו פניו כלפי מטה. הוא ידע להיכן לפנות ולהיכן ללכת, ואילו אני רצתי אחריו והדבקתי את קצב הליכתו, בעודי תמה לחלוטין מניין לו לדעת כיצד היא הדרך.

כאשר הגענו לביתו של הרופא, נעצר אבא זיע"א ושאל אותי בפשטות "האם הרופא גר כאן?" ואכן שם היה ביתו של הרופא.

ומפני מה זכה אבא זיע"א למעלות קדושות שכאלו? כל זאת מפני שתיקן את עיניו, ושמר עליהן מכל משמר, ולפיכך זכה לראות ברוח קדשו הכל, ואף את מקום מגורי הרופא הכיר, מבלי לדעת דבר קודם לכן.

ויהי רצון שנוזכה לשמור עינינו מראות ברע, ונקדש עצמינו הן במעשה והן בראיה והן במחשבה, אמן ואמן.

פניני הפרשה

קטרוג על ישראל אינו רצוי

"ויחי יעקב" (בראשית מז, כח)

קולמוסים רבים נשתברו על דברי רש"י ש"ביקש לגלות את הקץ ונסתלקה ממנו שכנה".

ברובד אחר פירש זאת רבי בונם מפשיסחא זצ"ל, שיעקב ביקש לגלות לבניו את תקופת הקץ, את פני הדור של אותו זמן, את החוצפה והבורות שישרוו אז - בעקבתא דמשיחא חוצפא יסגא - ונסתלקה ממנו שכנה.

וכל כך למה?

לפי שמן השמים לא רצו חלילה שידבר רע על ישראל.

מי נקרא בן של הבורא?

"ויקרא לבנו ליוסף" (בראשית מז, כט)

לכאורה היה לו לומר 'לבנו יוסף'.

אך העניין הוא, מסביר בעל ה'נועם אלימלך' זצ"ל, כי מה שהאדם מקיים התורה, שאינו עובר על מצוותיו, הינו במדרגת 'עבד', שאינו עובר על מצות אדוניו.

אבל להיות נקרא 'בן' למקום, צריך לעשות לעצמו גדרים וסייגים, ולהוסיף בעבודה לפי

שכלו הזך, ממדרגה למדרגה.

וזהו "ויקרא לבנו", דהיינו אם רצונך לדעת מי הוא 'בנו'?

התשובה היא "ליוסף", זה שמוסיף תמיד גדרים וסייגים בעבודת הקודש.

זכות אבות

"הא-להים אשר התהלכו אבותי לפני אברהם ויצחק" (בראשית מח, טו)

רבינו האור החיים הקדוש, מדגיש שיעקב אבינו מבקש קודם בזכות אבותיו, ואחר כך בזכות עצמו, ומכאן למדו אנשי כנסת הגדולה סדר הברכות בשמונה עשרה, שבתחילה צריך לעורר אהבת קדומים, את האבות הקדושים, ואחר כך לבקש רחמים ותחנונים.

יעקב אבינו הזכיר זכות עצמו דווקא בביטוי "הא-להים הרועה אותי", לומר שהוא מרגיש לפני הקדוש ברוך הוא, כמו צאן לפני הרועה, והוא מוכן לילך לכל מקום שה' יתברך יוליך ויוביל אותו לשם.

יוסף זוכר תמיד את יום המיתה

"ויאמר יוסף לאחיו הנה אנכי מת" (בראשית נ, כד)

תמיהה היא; מדוע נקט יוסף בלשון הווה ולא אמר בלשון עתיד "הנה אנוכי הולך למות"?

ותירץ רבי עקיבא איגר זצ"ל, כי בלשון הזו בא יוסף להודיע לאחיו שאין לו עליהם קנאה וטינה.

שהרי כבר יעצו חז"ל (ברכות ה, א) כיצד להתמודד עם היצר הרע בכל מיני שלבים; "אם נצחו מוטב - ואם לאו יעסוק בתורה. אם נצחו מוטב - ואם לאו יזכיר לו את יום המיתה".

זאת אומרת שהעצה לעקור מלב האדם את ההתנשאות היא בזיכרון יום המיתה.

וזה מה שאומר יוסף לאחיו "אנכי מת" בהווה, היינו שהוא זוכר כל יום את יום המיתה ועל ידי כך קנה לעצמו את מידת ההכנעה.

ואמרו עוד (שבת קנב, ב) שאדם שאין לו קנאה - אין עצמותיו מרקיבים. ולפי זה מובן המשך דברי יוסף: "והעליתם את עצמותי מזה אתכם" - היינו גם אם יארכו הימים והשנים עד שתצאו ממצרים, בכל זאת תוכלו להעלות את העצמות כי הן לא ירקיבו.

ובוכה! אלא מאי? במקרה הגרוע ביותר, אפשר לצאת לחנות ולקנות 'תומר דבורה' חדש - הכל טוב ויפה, אבל בינתיים אין לו את הספר בו חשקה נפשו ללמוד! בינתיים - אין לו חיים... זוהי בקשת החכמה, ייקור החכמה, ההערכה הגדולה לתורה, של אדם גדול.

הכלב פחות מגיל 5

באותו ענין הוסיף הרב משקובסקי להאיר את דמותו של ר' הירש:

המיוחד שהיה בישיבת סלבודקא, חברון, תחת הנהגתם של שני המשגיחים, רבי מאיר חדש ורבי הירש פאלי, היתה ההקפדה על הארת פנים ומידות טובות. שני המגיחים שמשו דוגמא חיה לתלמידים בהשקעה המיוחדת שלהם למען הזולת. איך לשמח אותו, איך לסייע בעדו, איך לרומם אותו. החיים שלהם היו הפקר למען הבחורים בישיבה. הבית של רבי מאיר היה פתוח יומם ולילה. הפקר גמור. תלמידים נכנסו, אכלו ושתו בו כאות נפשם, בכל שעה. הוא אף נתן את מפתחות הבית לבחורים. לא היו לו חיים פרטיים.

כשרבי הירש נפטר באתי לניחום אבליים. הקריאו שם מכתב שיהודי שלח בפקס, ובו הוא מבקש למחות מחאה, וכך כתב: "הפליגו בשבחו של רבי הירש זצ"ל עד כמה היה מקרב את כל אלו שהכיר, והיה מפקיר את עצמו למען הבחורים שבישיבה. ואני מבקש למחות! וכי רבי הירש קירב רק את הקרובים אליו? וכי הפקיר את עצמו רק לבחורי הישיבה? אני שכבתי ב'הדסה', רבי הירש לא הכיר אותי וכשראה שאני נמצא בצרה - אי אפשר לתאר במילים, כמה הוא מסר את עצמו למעני. הרגשתי שהוא לא חי בשביל עצמו, אלא בשבילי ובשביל אחרים..."

להלן אחד הסיפורים שסיפרו עליו בישיבת חברון. קשה לדעת את האמת אם היה או לא היה. אבל בדרך כלל לסיפורים שיצאו משם היה 'בית יד':

פעם ישב רבי הירש באוטובוס, באחד הספסלים האחוריים. באחת התחנות עלתה אשה לא דתיה עם כלב גדול, והנהג אמר לה לשלם כרטיס גם עבור הכלב. האישה סירבה. התפתח ויכוח, הטונים עלו, והתפתחה מהומה שלמים.

המשגיח של ישיבת חברון לא התבייש. הוא פסע מסוף האוטובוס עד הנהג, ואמר לו בחיך: "הכלב הזה פחות מגיל חמש, ועל פחות מגיל חמש לא משלמים כרטיס..."

ברגע אחד נרגעו הרוחות. הנהג חייך, האישה חייכה, הוויכוח הסתיים, והאוטובוס המשיך לדרכו.

מה תאמרו? בושות! ביזיונות! לא. כל אלו לא מעניינים את רבי הירש, מה שמעניין אותו הוא להגיד מילה טובה אחת, ולהשכיך שלום בין אדם לחברו.

אותרך... מצלמות בראש אינן ברכה! אדם לא בא לעולם כדי לצלם. יש בעולם מספיק מצלמות... באנו לכאן כדי לעבוד, כדי לעמול!" עם כל מה שהבחור הוסיף לבכות ולהתחנן - הסטייפלר נותר בשלו! בשום פנים לא אברך אותך שיחזור לך הכח כבתחילה. זו קללה ולא ברכה!

בחור נוסף בא למרן ראש הישיבה הרב שטיינמן זצ"ל וסיפר לו שיש לו בעיות בישיבה בה הוא לומד, והוא מבקש לעבור לישיבה אחרת. נענה ראש הישיבה והשיב לו: "יש לך בעיות? יש לך קשיים? דע לך שזה לכתחילה! כשלא הולך הכל חלק - זוכים לקנות תורה, כי תורה נקנית ביגיעה, בייסורים! רק בצורה כזאת אדם עולה וגדל בתורה". הוא הורה לו, הלכה למעשה, לא לעבור ישיבה.

הדור שלנו - כבר אמר ה'חפץ חיים' זצ"ל - הוא דור מפונק. משום כך מעטים הם הזוכים לתורה. אנו גדלים בדור שהכל צריך ללכת כמו שרוצים וכל בעיה - ולו הקטנה ביותר - מוציאה אותנו מן הלימוד. בצורה כזאת - אי אפשר לגדול!

ישיבת 'אורחות תורה' בתחילת דרכה היתה מעל מאפיה. היה קשה מאוד ללמוד שם. היה הרבה עשן וריח שהקשו על הלימוד. באנו למורינו, ראש הישיבה זצ"ל ושטחנו באוזניו את הקשיים. נענה ראש הישיבה ואמר, בהגברת קול: "וכי סבורים אתם שהבריאה השתנתה? מאז ומעולם כך היתה דרכה של תורה: פת במלח תאכל, ומים במשורה תשתה. אם הכל היה טוב - אי אפשר להצליח, כדי להצליח - חייבים שיהיו קשיים! תשמחו שאלו הם הקשיים שלכם. תורה בלי עמל ויגיעה, בלי השקעה ומסירות - לא הולכת".

וכבר אמרו חז"ל (שבת קל, א), שכל מצוה שמסרו ישראל עצמם עליה, כגון עבודת כוכבים ומילה - עדין היא מוחזקת בידם, וכל מצוה שלא מסרו ישראל עצמם עליה - עדין היא מרופה בידם.

שמעתי משני הורים של שני בחורים, שהיו רגילים להגיע לביתו של רבי הירש לעיתים קרובות. אחד מהם היה קרוב משפחה שלו. יום אחד, כשהגיעו לביתו, מצאוהו יושב ובוכה. הבחור, קרוב המשפחה, שאל אותו לסיבת הבכי, ורבי הירש השיב: "היתה גניבה בבית".

הבחורים התפלאו. הבית היה מסודר, הכל עמד על מקומו, על איזה גניבה הוא מדבר?

הבחור הנ"ל פנה שוב לרבי הירש ואמר בבדיחותא: "כנראה חלמתם חלום. הירגעו! לא היתה גניבה. הכל נמצא במקומו".

אך רבי הירש, שהיה נסער מאוד, טען בלהט: "היתה גניבה! גנבו לי את ה'תומר דבורה' הוא לא נמצא במקומו הקבוע בארון הספרים..."

אנחנו צוחקים מהסיפור הזה, ורבי הירש בוכה ממנו... כמה רחוקים אנו מן האמת.

רבי הירש לא מוצא את ה'תומר דבורה' במקום. הוא רוצה ללמוד בו, ואינו יכול. נורא נוראות! היתה גניבה בבית! הספר איננו, והוא יושב

במרכז מעמד ברכות יעקב לבניו אנו למדים על הברכה המיוחדת לה זכה יששכר "ויט שכמו לסבל", את מה הוא נשא על שכמו? מסביר רש"י במקום "עול תורה".

סיפר הגאון רבי חזקיהו מישקובסקי שליט"א:

אני זוכר שפעם אחת התנהל ויכוח גדול בין רבי הירש פאלי לרבי חיים שאול קרליץ, זכר צדיקים לברכה, ויכוח שעד היום איני יודע מי הצודק בו, ואיני מתיימר להכניס את ראשי בין שני הרים גבוהים:

רבי הירש אמר כך: כל דבר שלא משקיעים בו - נאבד מהר. דוגמא לכך מצאנו באדם הראשון: הוא הוכנס לגן עדן, מלאכי השרת היו צולים לו בשר, ומסננים לו יין, ולא היה חסר לו כלום. אולם הוא נטרד משם מהר מאוד! ולא סתם נטרד, אלא עם קללות שהשפיעו על כל האנושות. כל כך למה? כי הוא קיבל את גן עדן בקלות, הוא לא היה צריך לעמול עליו.

דוגמא נוספת שהביא רבי הירש זצ"ל היתה מלוחות ראשונים, שאותם קיבלו ישראל בקלות, ומשום כך אף אבדו אותן בקלות. גם כאן אנו סובלים מכך עד עצם היום הזה, ועלינו ללמוד תורה מתוך טרוף ומתוך שיעבוד.

רבי חיים שאול חלק עליו ואמר: וכי סבור אתה שהיה קל לו, לאדם הראשון? והרי הכתוב אומר (בראשית ב, טו) "ויקח ה' את האדם ויניחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה", הקב"ה היה צריך לקחת אותו בדברים, ולשכנעו להיכנס לגן עדן, ומשום שאדם לא רצה בכך, וכי יש לנו מושגים על העמל של אדם הראשון? האם אתה רוצה שהוא יכין לעצמו את הבשר והיין וזה יקרא העמל? אדם הראשון חי כל כולו בעולם של עמל, שאין לנו מושגים עליו...

במה שנוגע לנו - היסוד ברור ובודאי נכון: מה שבא לאדם בקלות - הוא מאבד מהר, שלא כמו מה שהגיע אליו על ידי טורח ויגיעה. זהו טבע הבריאה! מה שאדם קונה בעמל, ממשיך ללוות אותו, ונשאר איתו לנצח.

הוסיף הרב משקובסקי וסיפר: היה פעם בחור כישרוני מאוד, בעל זיכרון מופלא, שיכול היה לעבור על דף גמרא שלם בחמש דקות. לאחר מכן היה ניתן לערוך לו 'מבחן סיכה' על כל מה שלמד. בוקר אחד, לאחר שהתעורר משנת הלילה, גילה לתדהמתו שאיבד את כל זה...

הוא רץ לכל הגדולים שיברכוהו, ויתנו לו עצות מה לעשות. כל אחד מהם אמר לו משהו אחר, כל אחד לפי דרכו ולפי שיטתו.

אבל תגובת הסטייפלר זצ"ל היתה שונה. הוא אמר לו: "אני בשום פנים ואופן לא אקלל